

навчального закладу, д-р техн. наук, професор, член-кореспондент Академії педагогічних наук України *В.Л.Малахов*, а також голова НРУ – народний депутат України *Б.І.Тарасюк*. Цікавим був виступ *Г.І.Гончарука*, одного з перших в Україні дослідників історії цієї політичної сили, який наголосив на значенні НРУ для новітнього періоду історії нашої країни, проаналізував наукову розробку тематики, згадавши дослідників, які захистили дисертації з рухівської тематики, зазначив результативність напрацювань у даному напрямку колективу кафедри історії та етнографії України ОНПУ. Доповідь «Як народжувався Народний рух України» виголосив перший голова НРУ, один із його «батьків-засновників», поет, класик сучасної української літератури *І.Ф.Драч*. У порядок денний пленарного засідання була включена доповідь д-ра іст. наук, професора, члена-кореспондента НАНУ, завідувача відділу історії України другої половини ХХ ст. академічного Інституту історії України *В.М.Даниленка* («Народний рух України у політичній історії України»), який, проте, не зміг узяти участь у роботі наукового заходу. У доповіді канд. іст. наук, старшого викладача ОНПУ *С.Л.Овсієнка* («Кризис ситуації у НРУ: причини та наслідки для України») було охарактеризоване політичне протистояння, ідеологічні дискусії, розколи у рухівському середовищі, їх причини і наслідки. Свого часу *С.Л.Овсієнко* захистив кандидатську дисертацію на тему «Діяльність НРУ в умовах внутрішньопартійної кризи (1997–2002 рр.)». Директор фонду «Демократичні ініціативи» *І.І.Кучерів* у своїй доповіді («НРУ в контексті змін в Європі кінця ХХ – початку ХХІ ст.») вказав на перспективи Народного руху України як політичної партії, громадсько-політичної сили всеукраїнського і загальноєвропейського значення. Аспірантка ОНПУ третього року навчання *Н.М.Кіндрачук* (тема доповіді «Незалежність України – найяскравіше досягнення НРУ») проаналізувала здобутки НРУ як громадсько-політичної організації і партії у процесі українського державотворення, національного відродження і суспільно-політичних змін.

Подальша робота конференції проходила у п'яти секціях, на яких обговорювались актуальні і різноманітні проблеми історії НРУ, досягнення і втрати, історіографія дослідження, політична діяльність, становлення та розвиток крайових і районних організацій НРУ, державотворчі зусилля, традиції НРУ у сучасному житті України. У рамках першої секції («Історіографія і джерельна база») було виголошено десять доповідей, в яких розглядалися проблеми періодизації, історіографії і джерельної бази історії цієї політичної партії. Вісімнадцять доповідей другої секції («Політична діяльність НРУ») присвячувалися питанням участі Народного руху України у політичному житті нашої країни, його внеску у становлення багатопартійності, розробці і втіленню у життя національної, державотворчої, соціально-економічної програм, законотворчої роботи. Учасники третьої секції («З досвіду партійно-політичної діяльності обласних і районних організацій») проаналізували історію зародження, розвитку і діяльності обласних та районних організацій НРУ, досвід партійно-політичної роботи (усього було виголошено шістьнадцять доповідей). Четверта секція («Незалежність України – найяскравіше досягнення Руху») включала п'ятнадцять доповідей, в яких характеризувалися досягнення НРУ всеукраїнського значення крізь призму здобуття державної незалежності. На п'ятій секції («Традиції НРУ у сучасному житті України») було представлено двадцять чотири доповіді, в яких йшлося про найрізноманітніші аспекти історії партії, стратегію і тактику її діяльності, національне, політичне, соціальне-економічне обличчя НРУ.

У ході дискусії акцент зміщувався на позитивні результати діяльності НРУ, вказувалося на притаманні цій національно-демократичній організації державницького спрямування специфічні риси, особливості роботи в різних сферах буття української нації. Водночас не бракувало і критичного аналізу. Наукові статті і доповіді містять інформацію про ідеологію, програмні засади, методи і принципи політики Народного руху України, розкривають його справжню роль у процесі національно-державного відродження, розвіюють міфи та упереджені оцінки намірів, дій і лідерів рухівців. Матеріали конференції опубліковано.

Особливої актуальності згаданій тематиці надає відзначення на загальнодержавному рівні двадцятиріччя заснування Народного руху України (8–10 вересня 2009 р.). Із кожним роком усе більше пробуджується інтерес науковців до новітнього періоду вітчизняної історії, зокрема 1980–1990-х рр., які проходили під знаком активної діяльності НРУ, а, отже, ця тема має хороші перспективи для подальшої розробки і вивчення.

С.В.Савойська (Київ)

ДО 80-РІЧЧЯ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА В.Ф.ПАНІБУДЬЛАСКИ

Відомий учений, доктор історичних наук, професор Володимир Федорович Панібудьласка народився у хліборобській сім'ї 14 липня 1929 р. у селищі Петриківка Петриківського району Дніпропетровської області. Він змалку успадкував від своїх батьків любов до рідного краю, української пісні, мови, історії та звичаїв. Природа наділила його талантом художника і сильною волею, яка загартувалася в альпіністських походах. Життя його було непростим, адже рано залишився без батьківської уваги й опіки. Початкову освіту довелося здобувати у роки війни, навчаючись у селішній Петриківській школі.

Юнака вабило мистецтво, тож 1948 р. він стає студентом факультету живопису Дніпропетровського художнього училища, після закінчення якого продовжує навчатися у Київському художньому інституті. Проте важкі повоєнні роки внесли свої корективи у долю В.Ф.Панібудьласки – 1954 р. він стає студентом історичного факультету Дніпропетровського державного університету. Після закінчення цього навчального закладу працює вчителем історії на рідній Дніпропетровщині, згодом – на кафедрі марксизму-ленінізму Дніпропетровського металургійного інституту. Протягом 1958–1961 рр. був аспірантом кафедри історії КПРС Київського державного університету імені Т.Г.Шевченка. У 1961 р. йому було присуджено вчений ступінь кандидата історичних наук. Із того року В.Ф.Панібудьласка працює молодшим, а з часом старшим науковим співробітником Інституту історії партії при ЦК КПУ. У 1963 р. виконував обов'язки вченого секретаря цього інституту, а з 1964 по 1977 р. працював молодшим та згодом старшим науковим співробітником відділу історії комуністичного будівництва Інституту історії АН УРСР.

Протягом 1969–1977 рр. В.Ф.Панібудьласка був членом правління секції суспільних наук Українського товариства дружби і культурних зв'язків із зарубіжними країнами. Із 1970 по 1979 рр. – член редакційної колегії та авторського колективу 1-ї й 2-ї книг 8-го тому «Історії Української РСР». Водночас працював заступником голови молодіжної комісії правління товариства «Знання» Української РСР. У 1976 р. йому було присуджено вчений ступінь доктора історичних наук. Із цього часу і по 1982 р. відомий учений був членом авторського колективу та редакційної колегії 6-томної праці «Історичні зв'язки і дружба російського, українського, білоруського і молдавського народів у братерському союзі народів СРСР».

Із 1977 р. В.Ф.Панібудьласка працює завідувачем кафедри історії КПРС і наукового комунізму Київського інженерно-будівельного інституту (нині кафедра політичних наук Київського національного університету будівництва і архітектури), є членом ученої ради вказаного навчального закладу і водночас працює головою наукової секції з історії КПРС при науково-технічній раді Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти Української РСР. Протягом 1978–1991 рр. В.Ф.Панібудьласка був позаштатним лектором ЦК Компартії України, а у 1979 р. у складі пропагандистської групи республіканського товариства «Знання» брав участь у відзначенні днів Української РСР у Москві (нагороджений почесною грамотою Всесоюзного товариства «Знання»).

У 1981 р. В.Ф.Панібудьласці присуджене наукове звання професора кафедри історії КПРС і наукового комунізму Київського інженерно-будівельного інституту. Протягом 1984–1997 рр. був членом спеціалізованої ради Київського державного університету імені Т.Г.Шевченка з історії КПРС з присудження вченого ступеня доктора історичних наук. У 1984 р. йому було присвоєне звання лауреата Державної премії Української РСР у галузі науки і техніки. З 1986 по 1991 рр. – член Республіканської ради з координації науково-дослідної роботи в галузі історії КПРС і партійного будівництва, згодом стає головою проблемної секції «Комуністична партія в період планомирного і всебічного вдосконалення соціалізму» при Інституті історії партії при ЦК КПУ.

У 1987 р. відомий історик бере участь у радянсько-чехословацькому семінарі завідувачів кафедр суспільних наук у Братиславі. Із 1988 по 1994 рр. був членом редакційної колегії «Українського історичного журналу», а протягом 1989–1991 рр. входив до складу Наукової ради з міжнародних відносин при Державному комітеті народної освіти СРСР. У 1995–1999 рр. історик очолював науково-експертну раду за фаховим напрямом «Історія» Міністерства освіти України. 1999 р. В.Ф.Панібудьласку обрано академіком Української академії історичних наук, а з 2002 р. він – академік Української академії політичних наук. У 1999 р. В.Ф.Панібудьласка став членом редколегії часопису «Проблеми міграції», а у 2001 р. йому було присвоєне почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України. У 2007 р. історик-етнополітолог отримав високу державну нагороду – орден «За заслуги» III-го ступеня. Із 2008 р. і по цей час В.Ф.Панібудьласка є членом секції «Філософія та історія» науково-експертної ради Міністерства освіти і науки України.

Праці цього відомого вченого по цей час привертають увагу колег. Він писав про історію комуністичної партії, соціалістичне будівництво, дружбу народів та комсомол, свідченням чого є його перша брошура «Этих дней не смолкнет слава: Из истории комсомольских организаций Днепропетровской области» (1958 р.). У 1967 р. вийшла перша наукова монографія В.Ф.Панібудьласки «Дружба і співробітництво українського народу з братніми народами СРСР». Його статті та інформаційні матеріали систематично публікували газети «Молодий ленінець», «Молодь України», «Зоря», журнали «Вітчизна», «Молодой коммунист», «Український історичний журнал» та ін.

Нині В.Ф.Панібудьласка свою увагу акцентує на міжнародних проблемах, зокрема, досліджує етнопонаціональний аспект розвитку українського народу. Він є автором близько 500 наукових праць із соціально-політичних та етнопонаціональних проблем, серед них такі: «Національні процеси в Україні: історія і сучасність», «Етнопонаціональна історія України в документах і матеріалах», «Етнопонаціональний аспект голодомору» тощо. У статтях, виступах на конференціях і круглих столах історик порушує такі актуальні проблеми: утвердження української мови як єдиної державної, розбудова громадянського суспільства, політичної нації, зміцнення молодого української держави та проблема консолідації українського народу. В.Ф.Панібудьласка є автором багатьох статей у «Політологічному енциклопедичному словнику», «Політологічному словнику», які роз'ясню-

ють зміст окремих понять, приміром, таких, як «анклав», «більшовизм», «двопартійна система», «імміграція», «етнічна група», «нація», «народ», «національність» та ін. Учений досліджує сучасні етнопонаціональні процеси, які характеризуються значним піднесенням національної свідомості, складними міжетнічними консолідаційними та дезінтеграційними тенденціями, суперечливістю і конфліктністю, що актуалізує, на його думку, необхідність їх усебічного наукового осмислення. Ключовою у творчості В.Ф.Панібудьласки є проблема консолідації українського народу. Для цього, на думку вченого, необхідно розробити стратегію і тактику, теоретичну та ідеологічну концепції, а також передбачити механізм даного процесу в політичній, економічній, соціальній і культурній сферах. Потрібно задовольнити економічні і соціальні інтереси етнічних груп, надати їм широку культурну автономію у сфері мови, освіти і засобів масової інформації. У своїх навчально-методичних працях відомий учений вміло поєднує теоретичні і практичні аспекти процесу державотворення в Україні, важливу увагу приділяючи патріотичному вихованню молодого покоління.

НОВІ НАДХОДЖЕННЯ ДО БІБЛІОТЕКИ ІНСТИТУТУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАНУ

Архіви України: Путівник / За заг. ред. І.Матяш. – К.: Держкомархів України, 2007. – 184 с.

Белов О., Шаповалов Г.
Український тризуб: історія дослідження та історичний реконструкт. – К.; Запоріжжя: Дике Поле, 2008. – 264 с.

Бондар-Терещенко І.
У задзеркаллі 1910–1930-х років / Ред. К.Туз. – К.: Темпора, 2009. – 520 с.

Брайчевський М.
Вибране / Упоряд. Ю.Кухарчук. – К.: Вид-во ім. О.Теліги, 2009. – Т.1: Суспільно-політичні рухи в Київській Русі. Історична думка в Київській Русі. – 720 с.

Брайчевський М.
Вибране / Упоряд. Ю.Кухарчук. – К.: Вид-во ім. О.Теліги, 2009. – Т.2: Хозарія і Русь. Аскольд – цар київський. – 816 с.

Ващук Д.
«Абыхмо деръжали ихъ подлѣ права ихъ земъли»: (Населення Київщини та Волині і великокнязівська влада в XV–XVI ст.): Монографія / Відп. ред. В.А.Смолій. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2009. – 320 с.

Верменич Я.
Адміністративно-територіальний устрій України: еволюція, сучасний стан, проблеми реформування: У 2 ч. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2009. – Ч.1. – 364 с.

Верменич Я.
Адміністративно-територіальний устрій України: еволюція, сучасний стан, проблеми реформування: У 2 ч. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2009. – Ч.2. – 370 с.

Воробей Р.
Формування та становлення системи місцевих органів державної влади та управління в Україні у другій половині XIX – на початку XX століття: Монографія. – Чернігів: Чернігівські береги, 2009. – 354 с.

Гетьманат Павла Скоропадського: історія, постаті, контрверсії: Всеукраїнська наук. конф. 19–20 травня 2008 р. / Відп. ред. В.Ф.Верстюк. – К.: Вид-во ім. О.Теліги, 2008. – 320 с.

Гуржій О.
З історії функціонування Києво-Печерської лаври в останній період сталінського тоталітарного режиму (кінець 40-х – початок 50-х років XX ст.) / Відп. ред. М.І.Бушин. – Черкаси: Черкаський ЦНТЕІ, 2009. – 197 с.

Демчук Р.
Храм Софії у символічному просторі Русі-України: До 1020-ї річниці офіційного запровадження християнської релігії у Київській Русі. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 164 с.

Дипломатія УНР та Української Держави в документах і спогадах сучасників: У 2 т. / Упоряд. І.М.Гнатишин, О.С.Кучерук, О.О.Маврін. – К.: Укр. письменник, 2008. – Т.1. – 369 с.

Дипломатія УНР та Української Держави в документах і спогадах сучасників: У 2 т. / Упоряд. І.М.Гнатишин, О.С.Кучерук, О.О.Маврін. – К.: Укр. письменник, 2008. – Т.2. – 379 с.

Домбровський О.
Спомини / Ред. А.Атаманенко. – Нью-Йорк; Л.; Острог: Укр. іст. тов-во, 2009. – Т.6: Мемуаристика. – 373 с.